

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Unggal jalma moal leupas tina basa. Sacara umum, basa di dieu mibanda harti salaku pakakas ucap vérbal nu digunakeun pikeun ngabédakeun éta basa jeung pakakas ucap séjénna, saperti basa *tubuh*, basa sato, katut kode-kode Morse (Tampubolon, 2008, kc. 1). Basa mangrupa bagian anu penting kacida dina kahirupan sapopoé. Ti leuleutik urang geus diajar basa, ti mimiti kaparigelan ngaregepkeun (*listening skills*), kaparigelan nyarita (*speaking skills*), kaparigelan maca (*reading skills*), jeung kaparigelan nulis (*writing skills*). Éta opat aspék téh disebutna kaparigelan basa (*language arts, language skills*) anu mibanda sipat silih lengkepan jeung silih pangaruhan antar aspékna.

Tina opat aspék kaparigelan basa di luhur, kaparigelan nulis sering jadi perhatian husus. Ieu hal téh dilantarankeun kaparigelan nulis mangrupa kaparigelan basa nu panghéséna lamun dibandingkeun jeung tilu aspék séjénna. Sacara étimologi *nulis* asal kecapna tina “tulis”, nyaéta barang jieun aksara atawa angka (Danadibrata, 2009, kc. 713) tuluy ngagunakeun rarangkén hareup *n-* (nasal) anu hartina ‘ngalakukeun’. Jadi jelas yén nulis téh mangrupa hiji kagiatan. Nurutkeun Lado (dina Tarigan, 2008, kc. 22), nulis nyaéta nurunkeun lambang-lambang grafik nu ngagambarkeun hiji basa nu dipikaharti ku saurang jalma, sangkan jalma séjén bisa maca éta lambang-lambang grafik lamun manéhna ngarti basa jeung gambaran éta grafik.

Kaparigelan nulis mibanda peran penting dina dunya atikan lantaran kagiatan nulis bisa mantuan siswa dina prosés mikir. Kagiatan nulis ogé bisa mantuan mikir kritis, matalikeun hubungan-hubungan, nimbulkeun ayana pamahaman nu jero, ngungkulan pasualan-pasualan anu keur disanghareupan, jeung ngaruntuykeun pangalaman. Ku kituna, tulisan bisa ngajéntrékeun pamikiran-pamikiran anu aya dina diri nu nulis. Cindekna mah yén diajar nulis téh

nyaéta diajar mikir dina atawa ngagunakeun cara nu tangtu (D'Angelo dina Tarigan, 2008, kc. 22).

Kagiatan nulis unggal basa moal bisa disaruakeun. Unggal basa mibanda sistem atawa kaédahna séwang-séwangan, ku kituna kagiatan nulis téh teu bisa sambarangan. Sanajan kitu, aya waé sasaruuan jeung miripna mah. Contona waé antara nulis vokal /é/ jeung /e/ dina basa Indonésia jeung basa Sunda. Dina basa Indonésia, cara nulis éta vokal téh disaruakeun jadi <e>. Ari dina basa Sunda mah dibédakeun hiji-hiji nyaéta <é> jeung <e>. Tapi dina pangajaran nulis basa jeung sastra Sunda di sakola, éta hal téh kalah jadi masalah. Nalika siswa ngalarapkeun éta dua vokal, éta dua vokal téh sering kénéh patukeur. Salian vokal /é/ jeung /e/, dina basa Sunda ogé aya nu disebut vokal /eu/. Larapna ieu vokal dina tulisan ogé sarua, sering kénéh patukeur jeung dua vokal lainna. Nu jadi alesan munculna éta masalah téh lantaran kurangna pangaweruh siswa ngeunaan foném, aksara, jeung kandaga kecap basa Sunda sabab lolobana siswa teu ngagunakeun basa Sunda dina komunikasi sapopoéna. Salian éta, alesan séjén tina éta masalah ogé lantaran basa Indonesia loba digunakeun salaku basa panganteur dina pangajaran séjén di sakola, ku kituna siswa loba kapangaruhan ku basa Indonesia nalika diajar basa jeung sastra Sunda.

Dina *Standar Kompetensi dan Kompetensi Dasar Mata Pelajaran Bahasa dan Sastra Sunda* (Disdik Jabar, 2007, kc. 94), salasahiji Standar Kompetensi (SK) nu kudu kacangking ku siswa kelas VII SMP atawa MTs dina Kurikulum Tingkat Satuan Pendidikan (KTSP); nyaéta 7.4 Mampuh nulis pikeun ngedalkeun pikiran, pangrasa, jeung kahayang dina wangun nulis pangalaman, biografi, sajak, katut pedaran. Ari 7.4.1 nulis pangalaman mangrupa Kompetensi Dasar (KD) munggaran nu aya dina aspék kaparigelan nulis di kelas VII. Ku kituna, kagiatan nulis pangalaman téh mangrupa kaparigelan nulis pangdasarna nu kudu kacangking ku siswa di kelas VII sangkan jadi dasar mekarna kaparigelan nulis siswa ka hareupna. Jadi, kaparigelan nulis pangalaman téh perlu diperhatikeun, hususna dina masalah ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* nu bener. Kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* téh mangaruhan pisan kana prosés pangajaran

basa Sunda nu éféktif dina nulis pangalaman. Ieu hal dibalukarkeun lantaran lamun aya kasalahan ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman, tangtu ogé bakal nimbulkeun kasalahan kana nyambung henteuna harti hiji kecap dina karangan pangalaman, nu antukna aya salah tapsir ti nu maca kana éta karangan.

Kiwari, minat siswa pikeun diajar basa jeung sastra Sunda ogé beuki kurang waé lantaran guru-guruna kurang kréatif dina sagala aspék pangajaran, ku kituna prosés pangajaran di kelas karasa monoton. Pikeun ngungkulan ieu masalah, dibutuhkeun modél pangajaran nu luyu pikeun dilarapkeun di kelas. Sacara étimologi, *modél pangajaran* diwangun ku kecap “modél” jeung “pangajaran”. Nurutkeun Richards (dina Iskandarwassid spk., 2009, kc. 3), modél nyaéta gambaran konsép atawa wujud nu dirarancang sacara husus tur digunakeun pikeun ngajelaskeun bagian atawa mangpaatna. Ari pangajaran nurutkeun Huda (2013, kc. 6) nyaéta prakték nepikeun informasi pikeun prosés diajar. Jadi, nurutkeun Joyce jeung Weil (dina Huda, 2013, kc. 73), modél pangajaran téh nyaéta hiji rarancang atawa pola nu bisa digunakeun pikeun nyusun kurikulum, ngararancang matéri-matéri pangajaran, jeung méré pituduh kana prosés pangajaran di kelas atawa dina pangaturan séjénna.

Pikeun ngungkulan masalah pangajaran ngeunaan kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman sakumaha nu dipedar di luhur, dina ieu panalungtikan digunakeun modél pangajaran *mikir induktif* (*inductive thinking model*). Nurutkeun Joyce spk. (2011, kc. 107), modél pangajaran *mikir induktif* téh mangrupa hasil karya Hilda Taba, nyaéta panalungtik anu sakaligus ogé ngawentarkeun istilah stratégi pangajaran. Salasahiji modél pangajaran anu kaasup kana kelompok modél pangajaran ngolah informasi (*information-processing models*) ieu, digunakeun pikeun ngamekarkeun kamampuh siswa dina mikir anu léngkah-léngkahna ngawengku ngawangun konsép, nguji data, jeung ngalarapkeun konsép. Ku kituna, ieu modél pangajaran téh perlu ditalungtik tur diuji bisa atawa henteuna ngaronjatkeun kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman.

Saenyana, di Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah téh geus aya hiji panalungtikan nu medar masalah vokal /é/, /e/, jeung /eu/ dina skripsi nu judulna “Korélasi Antara Pangaweruh jeung Kamampuh Nuliskeun Foném Vokal /é/, /e/, jeung /eu/ Siswa Kelas VIII SMP Negeri 3 Kota Sukabumi” nu disusun ku Nopita Depi taun 2007. Hasil tina éta panalungtikan nyaéta ayana korélasi nu signifikan antara pangaweruh jeung kamampuh nuliskeun foném vokal /é/, /e/, jeung /eu/ siswa kelas VIII SMP Negeri 3 Kota Sukabumi. Ari panalungtikan ngeunaan nulis pangalaman mah geus loba tapi kabéhanana dina widang analisis, salasahijina skripsi “Kasalahan Ngagunakeun Vokal Basa Sunda dina Karangan Pangalaman Siswa Kelas VII SMP Pasundan 3 Bandung Taun Ajaran 2008/2009” nu disusun ku Eka Novianto taun 2009. Hasil tina éta panalungtikan nyaéta siswa kelas VII SMP Pasundan 3 Bandung masih kénéh ngalakukeun kasalahan dina ngagunakeun aksara vokal basa Sunda. Ari panalungtikan nu ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif* dina pangajaran basa jeung sastra Sunda mah kakara aya hiji, dina skripsi “Modél Pangajaran Induktif Hilda Taba dina Pangajaran Ngaregepkeun Dongéng (Studi Kuasi Ékspérimén ka Siswa Kelas XII SMK Teknik Informasi dan Komunikasi Yadika Cicalengka Kab. Bandung Taun Ajaran 2011-2012)” nu disusun ku Hildayanti taun 2012. Hasil tina éta panalungtikan nyaéta aya béda nu signifikan antara kamampuh ngaregepkeun dongéng siswa kelas XII SMK Teknik Informasi dan Komunikasi Yadika Cicalengka Kab. Bandung taun ajaran 2011-2012 saméméh jeung sanggeus ngagunakeun modél pangajaran *induktif Hilda Taba*.

Tétéla kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman téh kacida héngkér, katambah-tambah tina panalungtikan-panalungtikan saacanna taya lajuning laku ngeunaan kumaha cara pikeun ngaronjatkeun éta kamampuh. Ku kituna, panalungtikan nu dijudulan “Modél Pangajaran Mikir Induktif pikeun Ngaronjatkeun Kamampuh Ngalarapkeun Vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina Nulis Pangalaman (Studi Kuasi Ékspérimén ka Siswa Kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung Taun Ajaran 2013/2014)” ieu téh perlu dilakukeun.

Elsa Nurlia, 2014

Model pangajaran mikir induktif pikeun ngaronjatkeun kamampuh ngalarapkeun vokal e,e,jeung eu dina nulis pangalaman

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

1.2 Idéntifikasi Masalah Panalungtikan

Luyu jeung kasang tukang masalah di luhur, ieu panalungtikan dilakukeun lantaran kurangna kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman. Padahal, nulis vokal *é*, *e*, jeung *eu* téh geus diajarkeun ti SD atawa MI kénéh. Minat siswa nu kurang pikeun diajar basa jeung sastra Sunda lantaran guru-guruna kurang kréatif dina sagala aspék pangajaran ogé jadi alesan ieu panalungtikan dilakukeun. Salian éta, can kapanggihna panalungtikan ngeunaan modél pangajaran nu luyu nu bisa digunakeun pikeun ngungkulan masalah kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman ogé jadi perhatian husus panalungtik di dieu. Ku kituna, ieu modél pangajaran *mikir induktif* anu léngkah-léngkahna ngawengku ngawangun konsép, nguji data, jeung ngalarapkeun konsép téh bakal digunakeun dina ieu panalungtikan. Masalah nu ditalungtikna sorangan, diwatesan ku kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014.

1.3 Rumusan Masalah Panalungtikan

Dumasar kana watesan masalah anu dipedar di luhur, masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun dina kalimah pananya sakumaha ieu di handap.

- 1) Kumaha kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 saméméh ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*?
- 2) Kumaha kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 sanggeus ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*?

Elsa Nurlia, 2014

Model pangajaran mikir induktif pikeun ngaronjatkeun kamampuh ngalarapkeun vokal e,e,jeung eu dina nulis pangalaman

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

- 3) Naha aya béda nu signifikan antara kamampuh ngalarapkeun vokal *é, e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 saméméh jeung sanggeus ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*?

1.4 Tujuan Panalungtikan

Tujuan ieu panalungtikan téh ngawengku tujuan umum jeung husus anu dipedar sakumaha ieu di handap.

1.4.1 Tujuan Umum

Luyu jeung masalah anu dipedar di luhur, tujuan umum ieu panalungtikan téh pikeun mikanyaho bisa atawa henteuna modél pangajaran *mikir induktif* ngaronjatkeun kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é, e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman.

1.4.2 Tujuan Husus

Sacara husus, ieu panalungtikan mibanda tujuan pikeun ngadéskripsikeun:

- 1) kamampuh ngalarapkeun vokal *é, e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 saméméh ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*,
- 2) kamampuh ngalarapkeun vokal *é, e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 sanggeus ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*, katut
- 3) bédana kamampuh ngalarapkeun vokal *é, e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 saméméh jeung sanggeus ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*.

1.5 Mangpaat Panalungtikan

Elsa Nurlia, 2014

Model pangajaran mikir induktif pikeun ngaronjatkeun kamampuh ngalarapkeun vokal e,e,jeung eu dina nulis pangalaman

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Mangpaat tina ieu panalungtikan téh ngawengku mangpaat tioritis jeung praktis sakumaha anu dipedar ieu dihandap.

1.5.1 Mangpaat Tioritis

Sacara tioritis, hasil tina ieu panalungtikan dipiharep bisa jadi pangdeudeul pikeun kamekaran élmu pangaweruh. Ieu panalungtikan ogé dipiharep bisa mantuan sakabéh pihak nu aya hubunganna jeung dunya atikan, hususna dina widang pangajaran basa jeung sastra Sunda.

1.5.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis, ieu panalungtikan dipiharep bisa méré mangpaat:

1) Pikeun Siswa

Ku digunakeunana modél pangajaran *mikir induktif*, dipiharep siswa bisa kataji tur mekar pangaweruh jeung kamampuhna dina basa Sunda, hususna kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman.

2) Pikeun Guru

Dipiharep hasil panalungtikan modél pangajaran *mikir induktif* bisa ngaronjatkeun kamampuh siswa ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman. Ku kituna, ieu modél pangajaran téh bisa jadi salasihiji référénsi modél-modél pangajaran nu bisa mantuan pancén guru dina ngatik siswa, hususna dina pangajaran basa jeung sastra Sunda.

3) Pikeun Panalungtik

Mangpaat tina ieu panalungtikan nyaéta nambahanana pangaweruh jeung kamampuh panalungtik dina widang tata foném (fonémik) jeung tata aksara (grafémis), hususna dina ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* nu bener dina nulis pangalaman. Salian éta, ieu panalungtikan téh jadi salasihiji pangalaman panalungtik dina diajar ngalarapkeun modél pangajaran nu luyu pikeun ngungkulan masalah pangajaran.

1.6 Raraga Tulisan

Elsa Nurlia, 2014

Model pangajaran mikir induktif pikeun ngaronjatkeun kamampuh ngalarapkeun vokal e,e,jeung eu dina nulis pangalaman

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Ieu skripsi disusun jadi lima bab. Dina bab I dipedar bubuka anu ngawengku kasang tukang panalungtikan, idéntifikasi masalah panalungtikan, rumusan masalah panalungtikan, tujuan panalungtikan (tujuan umum jeung husus), mangpaat panalungtikan (mangpaat tioritis jeung praktis), katut raraga tulisan.

Dina bab II dipedar ulikan tiori ngeunaan modél pangajaran, modél pangajaran *mikir induktif*, kaédah grafémis, vokal /é/, /e/, jeung /eu/, nulis, tulisan pribadi (karangan pangalaman), katut léngkah-léngkah modél pangajaran *mikir induktif* pikeun ngaronjatkeun kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman. Salian éta, dina bab II ogé dipedar raraga mikir katut asumsi jeung hipotésis.

Dina bab III dipedar métode panalungtikan anu ngawengku data jeung sumber data panalungtikan, désain panalungtikan, métode panalungtikan, variabel jeung wangenan operasional, instrumén panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, jeung téhnik analisis data.

Dina bab IV didésripsikeun hasil panalungtikan anu ngawengku kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 katut bédana kamampuh ngalarapkeun vokal *é*, *e*, jeung *eu* dina nulis pangalaman siswa kelas VII-I SMP Negeri 29 Bandung taun ajaran 2013/2014 saméméh jeung sanggeus ngagunakeun modél pangajaran *mikir induktif*. Dina bab IV ogé dipedar pedaran hasil panalungtikanana.

Dina bab V dipedar kacindekan tina hasil panalungtikan tur rékoméndasi pikeun sakabéh pihak nu aya hubunganna jeung ieu panalungtikan.